

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۱۹/۰۷/۱۳

عیان

ازادي بڼه که اشغال؟

د هیواد د آزادی د سلمی کلیزی په ویاړ

وايه وايه ریشتیا وايه په هرحال، ازادي بڼه که اشغال؟
ته او خدای چې ریشتیا وايه په هرحال+ازادي بڼه که اشغال؟

*****

خوشال خان خټک داوایي، ازادي څومره بڼه ستایي
چې ازادنه وي بندي يې، بند يتوب تا سره نه بنایي

وايي چې:

«آزادي تریاد شاهیه لاتیږی کا
چې دبل تر حکم لاندې شي زندان شي»

لږ پندواخلي له دی بیته د خوشال، ازادي بڼه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیا وايه په هرحال، ازادي بڼه که اشغال؟

*****

د محمد اکبر خادم بیان دی، او هغه هر چا ته عیان دی
ځنګدن کې لاهم خوښ په آزادی کې مرییتوب ورته دوزخ په دی جهان دی

وايي:

«نه کلونه د غلام په غلامی کې
نه ساعت د آزادی که ځنګدن وي»

ځان بڼه پوی کره د دارنگه خبروپه احوال، ازادي بڼه که اشغال؟
وايه، وايه ریشتیا وايه په هرحال، ازادي بڼه که اشغال؟

*****

د اجمل خټک ویناده ورته گوره، بڼه خوره هم په ریشتیاده گرانه وروره
ځنګه بڼه وایي په خپله زما وروره، غور دی کیده بنکلی گله ورته گوره!

«۱»

د یوملا نه می تپوس وکرلو
ماوي ملاصیبه جنت به څه وي؟

د پاڼو شمیره: له 1 تر 9

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ

هغه په كېده لاس وهل ويل يې
تازه ميوي او د شودو رودونه

«۲»

خوا كي كتاب ته يو طالب ناست و
ما وى چي ته به په كيني څه ووايي؟

د زليخي كتاب يې بندغوندي كړو
وى چي «بنايسته حوري او شنه خالونه»

«۳»

شيخ د تسبواميل په لاس ولاړ و
په خپله ريره كي يې لاس و هلو

ده پي راود نكل، نه داسي نه ده
«شكلي غلمان او جنتي سرونه»

«۴»

يو خان په لويه سجده پروت پاڅيدو
ماوى چي خان كاكا ستاخه رايه ده؟

خپله شمله يې سموه ويل يې:
«د سرو او سپينو عنبري كورونه»

«۵»

خوا كي يو ستري سيليدو ولاړ و
ماوى چي به فلسفي! ته څه وائي؟

د خپل تندي خوله يې وچه كړله
وى چي «مره گيده خواره خوبونه»

«۶»

يو ليونى غوندي په لار تى ريد و
ماوى چي به فلسفي! ته څه وائي؟

خپل بېر سر يې گروو ويل يې
«بس د انسان د خوشالو خوبونه»

«۷»

«ما دى خپل زړه ته سر وربنكته كړلو
ده په او ترو سترگو بره كتل
دى شين آسمان ته غوريدو ويل يې

د پاڼو شميره: له 2 تر 9

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همكارى ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه كړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليكني د ليكنيزي بني پازوالي د ليكوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليكنه له راليرلو مخكي په څير و لولئ

ما اوریدل تری دا یو څو لفظونه
ویل یې «ای د لامکان خاونده!»
په خپل مکان کې خپل اختیار جنت دی
گني د دغه لیونتوب په نامه
که ناروي نار، که داروي دار جنت دی»

ازادي لکه جنت دی ښه یې واوره!
غلامی د ژوند محنت دی په بار باره

که جنت غواړې ازاد شه له دې حال ازادي ښه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیا وايه په هر حال، ازادي ښه که اشغال؟

*****

ابوالقاسم «لا هوتي» څه وای ازادی ته
په کوم حق باندي قایل دی زندگی ته؟

ازادي او استقلال د انسان ژوند دی
«لا هوتي» درته درکړی داسې پند دی

داسې وايي:

«زندگی آخر سر اید، بندگی درکار نیست
بندگی گر شرط باشد، زندگی در کار نیست

با حقارت گر ببارد بر سرت باران دُر
آسمان را گو برو، بارندگی در کار نیست

زندگی آزادی انسان و استقلال اوست
بهر آزادی جدل کن، بندگی درکار نیست»

ښه په غور ورته څیرشه حقیقت دی
ازادي په ژوندانه کې لوي نعمت دی

چې ونه ښلې په بند کې د تور جال، ازادي ښه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیا وايه په هر حال، ازادي ښه که اشغال؟

*****

خان زمان «کاکر» ته گوره، درته چغې وئ په زوره
له غلامی نه یې زړه توردی، هر یو بیت یې د ک له شوره

درته وايي چې:

«امن لازم، امن حتمي ضرورت
دومره هم نه چې په زاریودی وي
امن په هر قیمت، خو داسې هم نه
چې په بدل د غلامیو دي وي»

د پانوی شمیره: له 3 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

کاکړ نور، هم مخته درومي داسې وايي
د ازادۍ حقيقت مومي، بنه يې ستايي
ډير پاخه ويل يې کړي که يې گوري
او د سکالو ډير ژور تل ته دې بيايي

ورته غورښه!

«تر ازادۍ مخکې د امن غوښتل
بې له واده لکه چې زوي غواړي څوک
هم په يوه ورځ يې ملا جوړول
هم په يوه ورځ يې لوي غواړي څوک»

د امنيت لومړنی شرط، ازادي
آرامي هله شته چې وي خپلواکي

او چې واک در نه د بل وي نو به تل درته جنجال، ازادي بنه که اشغال؟
وايه، وايه ريشتيا وايه په هر حال، ازادي بنه که اشغال؟

*****

ارواښاد ملنگ جان څومره خو بنه کړي
ازادي يې له هرڅه مخکې نښه کړي

وايي:

«د فقير ملنگ جان دغومره بخت بس دی
چې ازاد يې په ازاد وطن کې گروي»

هو:

ملنگ جان داسې ستايلی دی خپل بخت
ته به وی چې پس له مرگه ناست په تخت

اوس دې خوښه له خپل زړه وکړه دا سوال، ازادي بنه که اشغال؟
وايه وايه ريشتيا وايه په هر حال، ازادي بنه که اشغال؟

*****

او دا شاعر درکوي داسې ننگونه
غلامی نه کوي کرکه او غندنه

څومره بنه يې دي ويلي ډير پخوا
اوس په دې وخت يې دشعرکوه شننه

څه يې ويلي؟

«چې خازي شني مي په قير وي ولاړې
که غلام مړ وم راځي نو کړی پي لاري

د پانو شميره: له 4 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې دليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ

چي په خپلو وینو نه وم لمبیدلی
په ما مه پلیتوی د جومات غاړې

چي توتې توتې مې پوځ د غلیم نه کا
مورې ما پسي په کوم مخ به ته ژاړې

یا به دا بي ننگه ملک باغ عدن کرم
یا به کرم د پښتنو کوڅې وچاړې»

فکر وکړه چي ازاد ښه بي که غلام
یا خپلواکه، که یا بل ته په سلام؟

که غلام وي نوپه مخ به دې تورشال، ازادي ښه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیا وايه په هر حال، ازادي ښه که اشغال؟

*****

دا شاعر له خپلې خاورې نه قربان دی
خپل وطن ورته له ټول جهانته گران دی

څنگ ښه ښيي په دې شعرکي کمال، ازادي ښه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیا وايه په هر حال، ازادي ښه که اشغال؟

*****

ورته غور شه! چي څه وايي، پيکر کوم لوري ته بيايي؟
ورته گوره! په ځير - ځير، د وطن په مينه پايي

وايي:

«موتی خاورې دووطن به پي ورنه کرم
که په سر د ځمکي هر وطن ځتن شي
خپله خاوره به په خپلو وینو پالم
که حاجت يي قرباني زما د تن شي
که غلیم له ما بری پورو محبوبی!
ستا پرونی دي زما د تن کفن شي»

«دا مې هم له يادو ليکلی دی»

وطن خور او ازادي يي هم خوره ده+
که د بل په لاس کې واک وي، بيواکي ډيره ترخه ده

لږ راوینس شه پروت ابروکي يي سور لال، ازادي ښه که اشغال؟
وايه، وايه ریشتیا وايه په هر حال، ازادي ښه که اشغال؟

*****

خوشال خان خو تا ته غټ زړه درکوبينه
په دوشمن دي لکه تندر غورځوبينه
هغه ډير پخواويلي + اودوشمنان يي لږزولي

د پاڼو شميره: له 5 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راوبولي. په دغه پټه له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې دليکنيزې ښې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په ځير و لولئ

څه يې ويلي؟

«لا تر اوسه يې ماغزه په قرار نه دي
چا چې ما سره وهلی سر په سنگ دی

لا په خوب کې په لرزه پريوځي له کټه
چې دچاتر غورز مادتوري شرنګ دی»

زړورچي دي وو واړه سترنيکونه
اوازادي دپاره يې تل کول جنگونه
نو ته ولي د دارنو په جامو کې يې سمبال، ازادي ښه که اشغال؟
وايه، وايه ريشتيا وايه په هر حال، ازادي ښه که اشغال؟

*****

چي له هرڅه ورته گرانه ازادي ده،
اوله هر څه ورته ستره دا بنادي ده
ځکه لوبه کې په لور اواز سره وايي
آزادي، آزادي، آزادي ده

څنگه لوبه وايي؟

«بس له هر څه راته گرانه آزادي ده، آزادي، آزادي، آزادي»

سندر غاړی د ملي راډيو تلویزون، ازادي لکه لایلا، دا يې مجنون
او شاعر به يې په زړه کې مالاما، ازادي ښه که اشغال؟
وايه وايه ريشتيا وايه په هر حال + ازادي ښه که اشغال؟

*****

څټک بيا درته ناري کړي
اوسري سترگي يې بياسري کړي
د پنجاب په جيل کې پروت و
چغي جوړي له پنجرې کړي

د آزادي چغي:

«په دنيا کې ازاد اوسه ازاد مړ شه
زه پښتون يم دا زما د ژوند قانون دی

د پښتون د سوچه ويني نه پيدا يم
دغیرت په مسته خاوره مي ژوندون دی»

ژوند او مرگ په ازادي کې ما ته گرانه،
وي پوره پوره خوښی کې ډير بيښانه
غيرتي ده ټوله خاوره د افغان،

د پاڼو شميره: له 6 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ

په والله که ژوند قبول کړي غلامی کې سرگردانه

بس همدومره درته وایم چې خراب دي نه کړي فال، ازادي بڼه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیایا وايه په هر حال، ازادي بڼه که اشغال؟

*****

محمود «نظري» وايي اشغال ته
د اوسنی وضعی دي حال ته
په تنظونو او نیوکو جدوجهد کړي
بیله ډاره بوځه وايي شغال ته
«د دیموکراسی په گوزولي، ولي پتوي اشغال؟»
ازادي خوازادي ده او د نیواک بل نوم دی اشغال
په «گوزونو» چا ساتلی استقلال؟ ازادي بڼه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیایا وايه په هر حال + ازادي بڼه که اشغال؟

*****

«الفت» صیب ته، مي غورکیده
نوري بنکته پورته پریده!
خومره بڼه وینایي کړي
غلامي يي په امبورباندې سکونډلي

وايي:

«يو پټ غلی احساس دی چې آرام مي نه پریردي
په اور مي کروي لکه چې خام مي نه پریردي
جرأت مي زیاتوي دومره په ځان یمه پوه شوی
غافل له خپله حقه او غلام مي نه پریردي»

د الفت صیب خو دي واوریدو کلام
اوس دي خوښه چې ازادبڼه، او که بل ته لاس په نام؟
که يي نه مني نومخ به دي تک تور او په تندي به دي تورخال
ازادي بڼه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیایا وايه په هر حال، ازادي بڼه که اشغال؟

*****

«لایق» هم درته لگیادی، په خوره شان مشخولتیا دی
دازادی په اړه وایي، څه چې وایي په ریشتیادی

نو څه وایي؟

«زره خو هغه زره وي چې جذبې دازادی لري
سرخو هغه سروی چې هوا د سربازی لري
متي هغه متي چې توفیق د آبادی لري
زه هغه ملت يم چې ننګونه اومردی لري
تندر او توپان لري، بریښنا او تروګمی لري»

جذبې دازادی چې زره کې نه وي

د پانوی شمیره: له 7 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په ځیر و لولئ

څه په داسې زړه چې د وطن سرې مینه نه وي
تور کانی تې ښه دی په سینه کې چې یې پروت وي
فرق دغلامی او ازادی چې ورسره نه وي
خود به ترې ناراضه ولسونه او ذوالجلال، ازادي ښه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیا وايه په هر حال، ازادي ښه که اشغال؟

*****

بل شاعرته گوره چې دی څه وايي،
زه خو داسې وایم چې ډیر ښه وايي
بس ښه چې وايي، ښه وايي
څه چې یې په خوله راځي دزړه وايي

«ازادي خپلواکي زموږ حق دی، پښتون پلار مور راکړی سيق دی»

گوره!

داسبق درنه هیرنه شي
گوره وخت درنه تیرنه شي
چې وطن دي غلامی کې راکیرنه شي
دمورپلار دانصیحت درنه هیرنه شي

نه به دي عزت اونه ناموس اونه دي مال، ازادي ښه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیا وايه په هر حال + ازادي ښه که اشغال؟
ته او خدای چې ریشتیا وايه په هر حال + ازادي ښه که اشغال؟

*****

دخیال کتوازي خوړي خبرې + ورته ځیرشه داسې دي لکه شکري
څنگ ښه وايي ډیرپه زغرده + ازادی ته یې پیلي ملغري

څه وايي؟

«سپي په خپلوکې که څومره سره وران شي
خو فقیرته بیا دتولو پیوستون دی
زویه گوته په ماشه نیسه په لاري
دهیوادزادی په نوم موتلون دی»

چې وطن یې ازادیري ترې قربان کړه سر او مال، ازادي ښه که اشغال؟
وايه وايه ریشتیا وايه په هر حال، ازادي ښه که اشغال؟

خیال په بل ځای کې لایباڅومره ښه وايي +
دازادی زیری لایباڅومره ښه ستایي
ډیر ژوردرته لگیا دی ښه یې واوره!
ډیر په خونداودهنرپه ژبه وايي

بیاڅه وايي؟

«بیا به پسرلی شي میناگانی به راځي»

د پانوی شمیره: له 8 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راوبولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني دلیکنيزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په ځیر و لولئ

تورې شپې به ليردې رڼا گانې به راځي
روغې به شي بيا دغه نوکاري د سيليو
ځانگې به شي پيغلې نڅاگانې به راځي
بيا به د پرديو تپوسانو پوځ ووهي
باغ ته د توتيانو بلواگانې به راځي»

اوکه دې پوځ پر دې وواهه رضابېه لايزال، ازادي بڼه که اشغال؟
وايه وايه ريشتيا وايه په هر حال، ازادي بڼه که اشغال؟

او خيال خو لا نور څه هم وايي:
«مريدانو يې اسرې ورته راوړي
د دانې حريص په خپله دام کې گيردې
چې زما د وطن واگي رانه غواړي
ددې سرواوشنو غديوڅه توپيردې»

خيال په پاس بيت کې لا څومره بڼه ويلي
سرې او شني غدي يې بڼې پوره غندلي
په غديوچې راغلي دې وطن ته
تباه شوي شرميدلي بيرته تللي

نه شته په ننگونو کې افغان سره کوم سيال، ازادي بڼه که اشغال؟
وايه وايه ريشتيا وايه په هر حال، ازادي بڼه که اشغال؟

*****

دا د امپراتوريو د قبرستان خاوره
پاکه او ازاده د «امان» (۱) خاوره
هيڅ وخت تسليم نه شوه يرغلگرو ته
دا د احمدشاه او ميرويس خان خاوره

څومره جنتي او غيرتي ده هر مهال، ازادي بڼه که اشغال؟
وايه وايه ريشتيا وايه په هر حال، ازادي بڼه که اشغال؟
ته او خدای چې ريشتيا وايه په هر حال، ازادي بڼه که اشغال؟
وايه وايه ريشتيا وايه په هر حال، ازادي بڼه که اشغال؟

*****

(1) د افغانستان د ازادۍ اتل، باچا امان الله خان . د دې برخې پای

يادونه:

دا لړۍ به دوام وکړي، خو شرط يې دا دی چې د ازادۍ په اړه نور شعرونه لاس ته راشي. که شاعران راسره مرسته وکړي او خپل هغه شعرونه راواستوي چې د ازادۍ په باره کې يې ويلي دي. ډير به خوښ شم او مخکې له مخکې ورته مننه کوم. که په ټول شعر کې يې يو يا دوه بيته هم د ازادۍ په هکله وي کفايت کوي. که شاعر د هرې سياسي عقيدې او مفکورې خاوند وي، شعر يې په دې سلسله کې خپرېږي. که شعر په «درې يا پښتو» وي پروا نه لري. زما د ايميل ادرس د دې ويبپاڼې سره شته. افسوس کوم چې د يو شمير نورو ډيرو بڼو شاعرانو کتابونه را سره نه شته که نه نو د دوی شعرونه به مې هم دلته راوړي وای. ستاسو شعرونو ته سترگې په لاره يم. مخکې له مخکې درنه مننه کوم. «پای»

عيان

د پاڼو شمېره: له 9 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلېکنې د ليکنيزې بڼې پاروالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ